

ЛІТЕРАТУРНА СПАДЩИНА

УДК 94 (477)

ДЕДИКАЦІЯ ЛАВРЕНТІЯ КРЩОНОВИЧА «КІОТ СРІБНОКОВАНИЙ»

(підготовка до друку, коментар та переклад¹ із польської та латинської мов
о. Юрія Мицика та Ольги Циганок)

У публікації представлено маловідомий твір видатного діяча української культури Лаврентія Крщоновича «Кіот срібнокований» (1695), присвячений Іванові Мазепі. Уперше публікується український переклад панегірика.

Ключові слова: Кіот срібнокований, Лаврентій Крщонович, Іван Мазепа.

«Дедикація...», присвята гетьману Іванові Мазепі, була написана Лаврентієм Крщоновичем (р. н. невід. – 1704) – друкарем, поетом кола чернігівського архієпископа Лазаря Барановича, художником, останнім ігуменом (із 1685 р.) і першим архимандритом (із 1696 р.) Свято-Троїцького Іллінського монастиря в Чернігові. Як Лаврентій Крщонович сам визнавав у листі до Івана Мазепи від 26 (16) листопада 1696 р., «служилем вірне болем уже двадцяти літ архиереєм тутейшим (*чернігівським*. – **Ю.М.**) и о ласку их старалемся, и постригшися в той же архиерейской катедрі» [3, с. 14–15]. Із цього ж листа довідуємося, що Лаврентій Крщонович «в школах не училием» і дістав освіту, очевидно, самотужки, але хотів і міг викладати. Із наполягання, ймовірно, Лазаря Барановича не став викладачем, але його діяльність як друкаря та архимандрита сприяла розвитку освіти в Чернігівському колегіумі.

На жаль, про цю особистість мало що відомо. Зберігся його польськомовний панегірик Лазарю Барановичу «Воскреслий Фенікс». Лаврентій Крщонович ініціював видання «Молитослова» (Чернігів, 1692), який було присвячено гетьману Мазепі. Пізніше видав латинською мовою підручник з риторики («*Ilia oratoria...*» [Ораторська Іліада]) (Чернігів, 1698) та «Полуустав» (Чернігів, 1703), до якого він теж написав посвяту Іванові Мазепі. «Дедикація» належить до української барокової літератури, це типовий для свого часу панегірик. З іншого боку, «Кіот срібнокований» – визначна пам'ятка вітчизняної культури.

Це філософська теза² плакатного формату³, єдиний відомий екземпляр якої зберігається у бібліотеці Польської академії наук у Гданську⁴. Твір можна умовно поділити на три частини: художню (гравюри роботи Івана (Інокентія) Щирського; як стверджується у дедикації, це ікони святих, яких особливо любив гетьман⁵), прозову (власне дедикацію Мазепі) та віршову «*O Męstwie starodawney Rusi*» [Про мужність стародавньої Русі]. Віршова частина дослівно взята із «Літопису...» Мацея Стрийковського [13, арк. 246–247], тільки останній чотиривірш, очевидно, належить перу Лаврентія Крщоновича, бо підписаний ним. Текст дедикації – польською мо-

¹ Присвяту Іванові Мазепі переклали спільно Юрій Мицик і Ольга Циганок, примітку про хрестові походи і вірш – Ольга Циганок.

² Філософські тези (конклюдії, афіксії) спочатку були пов'язані з академічним середовищем і створювалися при завершенні навчання. Інколи їх видавали монастирі й приватні особи як панегірики, щоб повісити вдома на стіні, могли бути згадкою про померлого [10, с. 98]. Це був графічний аркуш зі складною алегоричною композицією, яка поєднувала різноманітні елементи світу небесного і земного. Неодмінними компонентами конклюдій були тексти, які відігравали важливу графічну роль і були літературними еквівалентами зображення, а також портрети, краєвиди, картуші, герби [5].

³ У науковій літературі подаються різні її розміри; див. публікацію І.Ситого [5].

⁴ Pracownia Grafiki Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk, № 3556.

⁵ Представлена також батальна сцена.

вою із слов'яноруськими¹ та латинськими вставками. Важливу композиційну роль виконує примітка, позначена знаком (+). Згадавши в основному тексті дедикації очільника Першого хрестового походу Готфріда Бульйонського, Лаврентій Крщонович розповідає у примітці про керманічів усіх хрестових походів. Очевидно, він вивів цей матеріал за межі власне дедикації, бо вирішив написати його в іншому стилі, сучасною термінологією ми назвали б його науковим. Таким чином, прозова частина «Кіоту срібнокованого» неоднорідна за формальними ознаками. Історична довідка про хрестові походи виконує також роль місточка між власне дедикацією та віршованою частиною, бо в обох згадується як джерело Мацей Стрийковський. Варто проаналізувати панегірик крізь призму інтермедіальності як цілість, в якій по-мистецьки переплелися красномовство-історія, віршування та малярство. У плані змісту простежується наступність героїчної традиції: Мазепа – європейська знать – руські князі, але це матеріал для іншого дослідження.

На згадку про «Кіот срібнокований» натрапляємо у Самійла Величка. Описуючи події осені 1695 р., літописець вістить: «Того-таки року гетьман Мазепа, відаючи хвалу Богу і Пресвятій Діві Богородиці за з'явлені йому добродійства, що підняли його від злиденного гноїща, звільнивши від тісних запорозьких кайданів (як про те писалося раніше), і посадили із земними князями, поставивши його гетьманом землі Малоросійської (оскільки всяка влада від Бога за апостольським словом), немалим коштом зробив срібнокований кіот Пречистої Богоматері в Чернігівському Святотроїцькому Іллінському чудотворному монастирі. За це йому отець Лаврентій Крщонович, ігумен тодішньої обителі тієї Троїцької, воздаючи гетьману подяку, написав дедикацію» (том 2, розділ 36) [1, с. 505–506]. Перекладач літопису Самійла Величка з книжної української мови В. О. Шевчук зазначив: «Дедикація – поетичний твір з присвятою. Такого поетичного твору Л. Крщоновича на сьогодні не знаємо» (примітка 1581) [1].

Ще одна згадка про щедрий дар Іллінському монастирю – у посвяті Івану Мазепі з чернігівського видання 1696 р. твору Дмитра Туптала «Руно орошенное»². Тут також висловлюється подяка гетьману за коштовний кіот для ікони Божої Матері³. Дуже ймовірно, що цю посвяту до видання 1696 р. написав сам Лаврентій Крщонович.

Найвірогідніше, що дедикація написана 1695 р., хоч у науковій літературі фігурує і 1691 р. [5].

«Кіот срібнокований» увів у науковий обіг львівський мистецтвознавець М. Гембарович [10], у контекст київських емблематичних друкованих видань твір поставив та опублікував його віршову частину (із значними пропусками тексту) В. Делюга [12, с. 83; 95–96; 11]. Серед українських науковців чи не першими про дедикацію написали Р. Радишевський та В. Свербигуз. Дослідники подали фотокопію твору [4, с. 430], оригінальний польсько-латинський текст дедикації (без примітки) та переклад його фрагментів [4, с. 435–437]. На жаль, Р. Радишевський та В. Свербигуз погано відчитали окремі місця в дедикації, особливо латинські вставки.

У науковій літературі останніх років мистецтвознавці та історики переважно аналізують гравюри дедикації. Найновіше дослідження шедевр чернігівського друкарства під цим кутом здійснив І. Ситий [5]. Мазепознавець Г. Полюшко, посилаючись на працю В. Делюги [11, с. 89], пише про «Кіот срібнокований» як графічну роботу [2]. Однак текст відіграє у цьому творі важливу роль.

Завдяки фотокопії, люб'язно наданій авторам цієї статті Р. Радишевським, здійснено повний український переклад твору. Значну допомогу у тлумаченні тексту надав нам Р. Гжезьковяк (R. Grzeškowiak) із Гданського університету⁴. Однак все ще

¹ Слов'яноруська (слов'яноукраїнська) мова, яку тогочасні автори йменували славенською (слов'янською).

² Издадеся сія Книжица душеполезная зовомая Руно орошенное, в Типографіи Монастира Свято Троїцкого Іллінского Черніговского: Тщанієм всечестнаго Отца Лаврентія Крщоновича Ігумена тоєй же святої и чудотворной обителі Року 1696... [9, с. 170].

³ Украшая дорогоценным Киотом Чудотворную Икону Пресвятыя Богородици... [9, с. 171].

⁴ Висловлюємо щирю подяку обом професорам.

залишилися неясні місця. Із дев'яти рядків примітки на п'ять припадає пошкодження стародруку. Історична довідка про хрестові походи надрукована світлішим, ніж основна частина, шрифтом, і її не завжди можна відчитати за фотокопією. Пошкодження тексту стародруку у цій роботі позначено [...], нечіткі або сумнівні місця – [?] та ?.

ДЕДИКАЦІЯ¹

Ясновельможному Його Милості² Пану ІВАНОВІ МАЗЕПІ, Гетьману Військ
Їх Царської Милості Запорозьких.
КІОТ³ СРІБНОКОВАНІЙ⁴,
рясно помережаний золотом⁵,

Або

Ковчег⁶ срібний, Твоім великим і майже Монаршим⁷ коштом для прикраси Чудесного Образу Пресвятої Діви нашої Іллінської, який представлений на цьому незначному папері, я дарую Вельможності Твоїй, Ясновельможний Милостивий Пане Гетьмане⁸ Милості Запорозьких, Пане Патроне і Великий Доброчинцю. Не для того, щоб я мав цим неважливим аркушем⁹ (не беручи до уваги святість Чудесного Образу) *відважити*¹⁰, або відплатити, за такі великі й значні дари, надані нашому убогому монастиреві Твоєю Вельможністю, але щоб слава великих діянь твоєї Вельможності не тільки через ту нашу сарматську Європу, але і через інші три частини світу могла тим легше перелетіти і квітнути у віках. Бо хто б знав тут у наших таких далеких і віддалених краях про добрі і на благо своєї вітчизни справи цих Троянських Енеїв, Грецьких Олександрів, Римських Лукуллів, Сципіонів, Ганнібалів, Юліїв, Помпеїв, якби через увесь світ не перелітав цей лист, що швидко летить на своїх мальованих крилах і ніколи не знає падіння, який, прикрашаючи і обтираючи від великої кількості пороху зображення мужніх героїв, виставляє їх із темного забуття на яскраве світло, і до наслідування чеснот важкими шляхами спонукаючи нащадків, запалює до найвищого героїзму. Якби не ці убогі папери, то хто б знав про ті, хоч і недавніх часів, священні війни, які вже десятикратно здебільшого розпочинали Християни заради визволення як святого міста Єрусалима, так і всього християнства, що тяжко стогне під бусурманським ярмом. Цей (+) Готфрід Бульйонський, герцог Лотарингії (не згадуючи інших імператорів, королів, князів¹¹, гетьманів і відважних вождів), продавши все своє герцогство і зібравши сім раз по сто тисяч війська, вів його упродовж трьох років землею і морем, відбираючи в язичництва міста, і врешті визволивши святе місто Єрусалим, панував у ньому до смерті. А після смерті він залишив трьох рідних братів на тій самій державі. Знати будуть подальші століття і твою святу велику відвагу проти поганства, яку ти на вірній службі Їх Царській Милості, своїй вітчизні, вже вдруге (не згадуючи твої інші тисячні воєнні труди¹²) відважно виявляєш, руйнуючи і дощенту нищачи їхні¹³ замки й фортеці. Минулого року ти показав чудовий приклад¹⁴ цих стародавніх хоробрих слов'ян, твоїх дуже славних предків, здобувши

¹ Присвята, посвята.

² Величності.

³ КІОТ, а, чол., церк. Складана рама або шапка зі скляними дверцями для ікон; божник [7, с. 168].

⁴ Викуваний із срібла.

⁵ В оригіналі – **КИОТЬ СРЄБ[Р]ОКОВАННЫЙ рясно златыми испрещренный?** (діакритичні знаки не подаються). «Словарь русского языка XVIII века» подає такі значення слова «испещренный» (фіксується у різних формах): поверхня якого чимось покрита, різнобарвний, наповнений чимось удосталь [6].

⁶ У першому значенні цього слова – ящик, скринька для зберігання священних предметів, коштовностей [6].

⁷ Варіанти: панським, Господнім.

⁸ Очевидно, пропущено «Військ Їх Царської».

⁹ Можливо, у значенні «твір», «папір».

¹⁰ Тут і далі виділені курсивом слова в тексті подано латинською мовою.

¹¹ Можливо, герцогів.

¹² Тисячі твоїх інших військових трудів.

¹³ Язичницькі, бусурманські.

¹⁴ Зразок.

за Дністром біля Понту¹ ханську велику фортецю, села і фільварки, спаливши їх дощенту, і кількадесят гармат із неї ти привіз до своєї вітчизни. Але ще більше цього року ти наслідував приклад цих мужніх сарматів, коли разом із боярином Борисом Петровичем Шереметом² із поміччю Бога і Його Пресвятої Матері, котрій особливо доручаючи самого себе і все своє військо, також знищив чотири фортеці. А розподіливши між військами незліченні поганські трофеї, вже не кількадесят, але кількасот, як кажуть, понад 500, вивіз гармат. Але я тут повернуся до *благочестивих трудів* Твоєї Вельможності, які із-за невеликого розміру аркуша я, будучи не в стані *перерахувати кожний зокрема, посилаючись на всякі висловлювання, загалом зводжу до чотирьох основних Теологічних чеснот. Справжній КОВЧЕГ містив у собі ці чотири клейноди³, чотири основні теологічні чесноти, золоту Чашу, що має Руки⁴, які Аарон озеленив гілкою, і записаний заповіт: а саме мудрість, поміркованість, мужність і справедливість. Ці чотири клейноди вбачаємо і в Твоїй благочестивій душі. Мудрість, як золоту чашу, відполіровану вогнем святої віри, у котрій зберігається манна *поміркованості*. Свідчить про цю Твою сповнену віри і богобоязненості мудрість страх Божий, любов до Бога і ближнього, різного роду діяльність⁵ в управлінні вітчизною. Свідчать монастирі і всі малоросійські святі місця, котрі ти прикрасив золотом і мурами, на які пішло багато коштів, і всілякою пишнотою. Свідчать сироти, ченці, мандрівники, пустельники, про котрих маєш турботливе старання⁶, маючи їхні святі місця у великій повазі і оздоблюючи їх великим коштом, як і наш монастир, це святе місце, де ті ченці при святому Антонію Печерському, ведучи суворе життя, були послідовниками тих стародавніх пустельників Антонія Великого, Макарія Єгипетського, Павла Фівейського та інших, яких тут Ікони із-за великої любові Твоєї до них Вельможності Твоєї я виставив. *Про поміркованість твою* можу сказати те, що написав святий Золотоуст: що великі то чудеса – лікували кривих, освітлювали сліпих⁷, воскрешали мертвих, але ще більші – на високій посаді на верху панувати, а низько покору на серці зберігати, мати багатства, та нехтувати ними, купатися в насолодах, але ними не бруднитися. Це справжні та великі⁸ чудеса, котрими святе Християнське життє може прославитися перед Богом і перед людьми. *Справедливістю своєю* ти укріпив Вітчизну цю Малоросію як нездоланим якимсь муром, не зважаючи на жодні особи, тим самим удів і сиріт звеселяючи, *мужністю своєю* ти не лише вмієш розширювати кордони Вітчизни, але незмінною енергійністю ти вмієш і Річ Посполиту зберегти в мирі⁹, і любов'ю зробити з неприятеля приятеля. Такі великі Твої *мудрість, поміркованість, мужність і справедливість*¹⁰. *Нічого тут не вдаю, у нічому не лежу, бо яскравим променям твоїх чеснот темрява лестоців нічим не буде корисна. Проте я не можу те, що тут, замовчувати і з покірним духом буду завжди шанувати.* Не сумніваюся тоді, що Вельможність Твоя цей мій зовсім малий подарунок, що на ньому є Чудесний Образ Пресвятої Діви, з огляду на *мудрість твою*, благочестивою твоєю мудрістю, що не золото ані якийсь дорогий дар, але убогий папір, з огляду на *поміркованість твою*, що твій власний є наклад¹¹, *твое з твоїх, з огляду на справедливість твою*, а якщо я у чомусь тут високої честі твоєї согрішив, з огляду на *мужність твою* з Панською сміливістю духу і почуттям Доброчинця ласкаво приймеш.*

(+) Той перший похід був Готфріда¹² року 1096 на заклик Петра Пустельника.

¹ Чорного моря.

² Шереметєвим.

³ У значенні «коштовності, дорожечності».

⁴ Можливо, ручки.

⁵ Дослівно «тямущість із багатьма очима» (rostopność wielooczną).

⁶ Про яких ти дбаєш.

⁷ Повертати зір сліпим.

⁸ Шляхетні (законні) і великі.

⁹ Зберегти мир у Речі Посполитій.

¹⁰ В оригіналі ці латинські слова подаються у множині, але в українській мові їхні відповідники не мають множини.

¹¹ На твій власний кошт.

¹² Граф Готфрід Бульйонський – герцог Нижньої Лотарингії, французький лицар, голова Першого хрестового походу і засновник Єрусалимського королівства.

Другий і третій походи були близько року Господнього 1145¹. На тій війні засновано тевтонський орден біля міста Акон² для поранених, хворих і позбавлених чогось, які не могли в чужій землі прогодуватися, і дозволив папа Климент Третій тим ченцям, щоб у зброї, меч причепивши, відправляли службу, давши їм звання, аби писалися Братами німецького Дому шпиталю Диви Марії в Єрусалимі, а Стрийковський пише, що то було року 1188, за короля єрусалимського Балдуїна³, про що читати Стрийковського на арк. 291⁴. Четвертий похід був року 1188⁵, на якому був Фрідерік Цезар⁶, Філіп, французький король⁷, Генріх, англійський король⁸, Леопольд⁹, ерцгерцог австрійський, на цій війні¹⁰ бачили Герауса? мученика перед християнським військом зі свитою ангелів. П'ятий похід був [...] ¹¹, на якому був Генріх цезар, Фрідерік, східний князь, Генріх, рейнський князь, Генріх, князь Брабантський¹² та ін. Шостий – року 1204, де Бальдвін, граф із Нідерландів, був гетьманом¹³. Сьом[ий] [похід] був року 1215¹⁴, на якому був угорський король Андраш із Леопольдом Австрійським, цю експедицію вдало здійснили, бо чотирьох королів мавританських малою жменькою сво[їх] [...]. Восьмий року 1228¹⁵, під час якого Фрідерік¹⁶ у султана, єгипетського короля, без кровопролиття Єгипет відібрав, Єрусалим християни знову відібрали. Дев'ятий похід був року [...], на якому Людовік, король Французький, щасливо воював¹⁷. Десятий похід очолював Людовік, король Французький, із трьома синами. Про ті походи всіх читати табірну? історію Петра К[...]кого, у передмові до читача. Від *трудів Лаврентія Кривоновича*¹⁸.

Про Мужність стародавньої Русі.

Із шляхетного історика Стрийковського, який про довгу історію Русі у книзі шостій, розділі сьомому¹⁹, на арк. 246²⁰ так [...] веде слово від слова

Ми, читачу, довго вже тим усім займались,
Треба, щоб тепер про Русь притьмом написали.
Що Князів Литовських ми шерег перервали,
Ти пробачиш, видно, нам, як голова варить.

Руський наш народ в своїх справах є давніший,
Ще й монархією він в Києві славніший.

¹ Другий хрестовий похід відбувся в 1147–1149 рр., третій хрестовий похід – у 1189–1192 рр.

² Фортеця Акра, місто Акко.

³ Балдуїн IV – король Єрусалима у 1174–1185 рр.

⁴ Лаврентій Кривонович користувався, очевидно, першодруком «Літопису...» Мацея Стрийковського – 1582 р., бо зазначена інформація міститься у цьому виданні на вказаному аркуші [13].

⁵ Четвертий хрестовий похід відбувся у 1202–1204 рр.

⁶ Німецький імператор Фрідріх I Барбаросса.

⁷ Французький король Філіп II Август.

⁸ У Другому хрестовому поході брав участь англійський король Річард I Левове Серце, син Генріха II.

⁹ Австрійський герцог Леопольд V. Згадані чотири наймогутніші європейські монархи приймали участь у Третньому хрестовому поході.

¹⁰ Під час цього походу.

¹¹ П'ятий хрестовий похід відбувся у 1217–1221 рр. Його очолювали король Угорщини Андраш II, герцог Австрії Леопольд VI і герцог Меранський Оттон I, згодом приєдналися Георг Видський, граф Голландії Вільгельм I і Людвіг I Баварський.

¹² Герцогство Брабант – регіон в історичних Нідерландах.

¹³ Шостий хрестовий похід, що відбувся у 1228–1229 рр., очолив німецький імператор Фрідріх II.

¹⁴ Сьомий хрестовий похід був здійснений французьким королем Людовіком IX у 1248–1254 рр.

¹⁵ Восьмий хрестовий похід почався влітку 1270 р. під проводом Людовіка IX.

¹⁶ Фрідріх?

¹⁷ Дев'ятий хрестовий похід деякі джерела розглядають як частину Восьмого хрестового походу. Відбувся у 1271–1272 рр.

¹⁸ У цьому місці виділене курсивом написано слов'яноруською мовою.

¹⁹ Див. також у «Літописі» Мацея Стрийковського. Т. I, книга 6, розділ 7, переклад Вадима Пепи [8, С. 289–290].

²⁰ У виданні 1582 р. – арк. 246–247 [13].

Тож діяння русинів світу я представив,
Щоб знав кожний, чим народ чесний цей прославивсь.

Із царем понтійським тим, самим Мітрідатом¹,
Що був страхом римлянам, яких не здолати,
Роксолани билися, славних русів предки,
Про це свідчать у своїх літописах² греки.

Лютпранд³ і Прокопій⁴, Зонара⁵ з літ давніх,
Пишуть в грецьких хроніках, мужність русів славлять,
Пише і Сабелік⁶ теж, хочеш – начитайся,
Та про славу їхню ти і своїх спитайся.

Як із грецькими вони кесарями в морі
За свободу для своїх нащадків боролись,
В Таврії, де Перекоп, Корсунь, на герць стали,
І під Андрінополем кесаря здолали.

Бачив сам у Пері⁷ це, своїми очима,
Там, де Пропонтиди⁸ глиб, місто розмістилось.
Герб монархії Русі, вершник там оружний,
Знак із греками борні тих русинів мужніх,

Він на брамі⁹, отой знак, грецькі там писання
Славлять Володимира ритмами діяння.
Кесарівну за жону, хрест святий узятий
Був на Русь, понищив він ідолів проклятих.

Бйондо¹⁰ теж, учений муж, русів мужність славить,
Успергенець¹¹, Арентин¹² – літописці знані.
Ще й Орозій¹³ і Навклер¹⁴, Волатерран¹⁵ славний,
І Гнідон¹⁶, Равенн¹⁷, Лютпранд, теж історик давній.

Всі вони описують русинів діяння,
Як згадаю їх тепер – серце аж заграє.
З греками, парфянами, шведами бій мали,
З данцями, норвежцями кривцю проливали.

¹ Мітрідат VI Евпатор (132–63 до н. е.) – останній понтійський цар.

² В оригіналі: історіях.

³ Лютпранд – король лангобардів (712–744), воював із візантійцями.

⁴ Прокопій Кесарійський (500 – помер після 562) – візантійський пізньоантичний історик.

⁵ Іоан Зонара – візантійський історик XII ст., монах-богослов, автор хроніки.

⁶ Можливо, Антолій Сабелік, який жив у XV ст.

⁷ Пера або Галата – передмістя Константинополя (Стамбула).

⁸ Антична назва Мармурового моря.

⁹ Очевидно, згадка про легендарний щит Олега на воротах Царгорода.

¹⁰ Флавіо Бйондо (1392–1463) – італійський вчений-гуманіст, історик.

¹¹ Очевидно, Конрад фон Урах, католицький церковний діяч XIII ст., автор хроніки.

¹² Можливо, Лаврентій Арентин, який жив у XV ст.

¹³ Павло Орозій (бл. 385–420) – історик і християнський теолог V століття.

¹⁴ Йоганн Навклер (1425–1510) – німецький учений, теолог, правник та історик.

¹⁵ Раффаело Маффеї (також відомий як Волатерран, 1451–1522) – італійський гуманіст, письменник, історик і теолог.

¹⁶ В оригіналі – Gnido, не ідентифікована нами особа.

¹⁷ В оригіналі – Ravennas, не ідентифікована нами особа.

Новгородці з давніх пір всіх фінів тримали,
А псковичі данину з скандинавів¹ брали,
І поки монархія руська не розпалась,
Всі держави, що навкруг, вона обганяла.

Отже, брате із Литви, в Русь не заглядай ти,
Слава їх не менша вас, це усі признайте,
Без них ладу свого тут ти не можеш мати,
Звикли здавна русини за своє триматись.

Давніші їх свідчення: з них Литва зростала,
Як незгода у князів руських підіймалась.
У вітчизні їх литву згода поселила,
Міжусобні чвари Русь бідну погубили².

Боже, дай згоду тепер Русі на поганство,
Проти турка об'єднай усе християнство,
І за твого гетьманства, русинський³ гетьмане,
Нехай град Єрусалим християнським стане.

Вельможності Твоєї мого дуже Милостивого П., Пана Патрона і Великого
Благодійника Найнижчий слуга недостойний богомолець

Іеромонах Лаврентій Крщонович / Ігумен
з усією братією Монастиря Святої Трійці Іллінського Чернігівського

1. Величко С. В. Літопис. Т. 2. / С. Величко. – Пер. із книжної української мови, комент. В. О. Шевчука. – К.: Дніпро, 1991. – 642 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.litopys.org.ua>

2. Полюшко Григорій. Герб Гетьмана Івана Мазепи / Григорій Полюшко. – Київ: АДЕФ-Україна, 2015. – 68 с.

3. Мицик Ю. Фрагменти до біографії І. Мазепи / Ю. Мицик // Сіверянський літопис. – 2007. – № 3. – С. 12–16.

4. Радишевський Р. П. Іван Мазепа в сарматсько-роксоланському вимірі високого бароко / Р. П. Радишевський, В. Свербигуз. – К.: Просвіта, 2006. – 551 с.

5. Ситий Ігор. Дедикація ясновельможному Іоанну Мазепі – шедевр чернігівського друкарства / Ігор Ситий // Україна між Польщею та Росією. – Ніжин, 2016. – С. 115–126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/History/UkrPolRos/Sytyj.html>

6. Словарь русского языка XVIII века [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://feb-web.ru/feb/sl18/slov-abc/>

7. Словник української мови: в 11 томах. – Том 4, 1973.

8. Стрийковський Мацей. Літопис польський, литовський, жмудський і всієї Руси. – Львів, 2011. – 1091 с.

9. Туптало Дмитро. «Руно орошенное» / Підготовка тексту, передмова та коментарі Олександра Тарасенка / Дмитро Туптало // Сіверянський літопис. – 2009. – № 4. – С. 151–173.

10. Gębarowicz M. Wawrzyniec-Laurenty Kszczonowicz. Nieznany sztycharz drugiej połowy XVII wieku / M. Gębarowicz // Folia Historiae Artium. – Т. XVII. – Warszawa, 1981. – S. 49–117.

¹ Примітка Лаврентія Крщоновича: Скандинавія – острів у північному океані, що є іншим світом, про неї так розуміють.

² Примітка Лаврентія Крщоновича: До цього місця вірш Стрийковського.

³ В оригіналі: Rosyski.

11. Deluga Waldemar. Grafika z kręgu Ławry Pieczarskiej i Akademii Mohylańskiej XVII i XVIII wieku / Waldemar Deluga. – Kraków : Collegium Columbinum, 2003. – 134 s.
12. Deluga Waldemar. Kijowskie druki emblematyczne wydań polsko- i łacińskojęzycznych / Waldemar Deluga. // Mediaevalia Ucrainica : ментальність та історія ідей. – Т. 2. – К. : Критика, 1993. – С. 69–97.
13. Strykowski Maciej. Kronika Polska, Litewska, Żmudzka i wszystkiej Rusi Kijowskiej... – Królewec, 1582. – 850 s.

В публикации представлено малоизвестное произведение выдающегося деятеля украинской культуры Лаврентия Крщоновича «Киот среброкованный» (1695), посвященное Ивану Мазепе. Впервые публикуется украинский перевод панегирика.

Ключевые слова: *Киот среброкованный, Лаврентий Крщонович, Иван Мазепа.*

The paper presents «Kiot sribnokovanyi» (1695). It is the dedicated to Ivan Mazepa little-known work of Lavrentiy Krshonovych. His author was the outstanding figure of Ukrainian culture. The first Ukrainian translation of the panegyric is published.

Keywords: *Kiot sribnokovanyi, Lavrentii Krchonovych, Ivan Mazepa.*

